

KRESŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠEŠŤNÁŠŤ STRANÁCH.

<p>Predplatná cena : Na celý rok — — — — 4.— koruny. Na pol roka — — — — 2.— Na štvrt' roka — — — — 1.— <i>Jednotlivé číslo 8 hal.</i></p>	<p>Hlavný redaktor : Dr. ALEXANDER ERNSZT Zodpovedný redaktor : JÁN BARTOS, krajinský vyslanec Za vydavateľ'stvo zodpovedný : JÁN MOLNÁR, pápežský prílát</p>	<p>Redakcia a vydavateľ'stvo : Budapešť, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novin ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dľa tarify. Rukopisy sa nazpak nedávajú.</p>
---	---	--

Veľké shromaždenie kresť. ľudovej strany v Zlatých Moravcoch.

Ján Bartos medzi jeho voličmi.

Vzdor prekážkam terajších válečných pomerov Ján Bartos, krajinský vyslanec kresťanskej ľudovej strany zlatomoravského okresu, v rámci imponantne veľkého shromaždenia povedal jeho účtovní reč v nedeľu, 2. septembra. Toto ľudové shromaždenie zlatomoravské vysoko povznáša sa nad iné obyčajné účtovné shromaždenia a odznelé v ňom osvedčenia, taktiež stoličnej inteligencie prítomnosť v mimoriadne veľkom počte, boli mohutnou demonštráciou ľudovej strany kresťanskej a jej ďaleko siahajúci vplyv v krátkom čase podistým objaví sa všade, kde žijú ľudáci.

K účtovnému shromaždeniu do Zlatých Moraviec strojil sa prísť aj sk. vn. t. radca, minister okolo osobnosti kráľa gróf Aladár Zichy, úradnými povinnosťami hatený v ten deň ale musel ostať vo Viedni. Zo strediska ale v nedeľu cez poludnie prišli do Zlatých Moraviec: Karol Huszár, Koloman Brestyenzky, dr. Béla Landauer, krajinskí vyslanci, a Adam Persian, tajomník kresťanskej ľudovej strany.

V nedeľu popoludní o tretej hodine obrovské množstvo obecnstva, počtom dobre vyše päťtisíc, stálo okolo rečníšťa, postaveného na hlavnom priestore mesta. Popredné kruhy stoličného a mestského obecnstva tiež pred rečníštom zaujali ich miesta. Medzi mnohými inými boli prítomní:

Főiispán Edmund Benicky, podžupan Titus Rudnyánszky, stoličný hlavný fiškus Franc Persay, stoličný hlavný notár Ján Bodó, kráľovský školdozorca Ján Tomesányi, statkár Zoltán Bottka, hospodársky dozorca Imrich Terstyanszky, stoličný hlavný lekár Ludvik Benkő, hlavný slúžny Gejza Rajczy, predseda sirotskej stolice dr. Michal Kiss, horársky radca Štefan Gálffy, správca hlavného gymnásia Karol Wisinger; Ladislav Patay, Jozef Jakubovics, Koloman Gál-Honuczky a Ernest Kraicz, tabulárski sudcovia; Armin Rácz, okresný slúžny; dr. Desider Klein, dr. Gašpar Nagy a dr. Franc Deák, notári súdnej stolice; Alexander Karácsonyi, bývalý krajinský vyslanec, farár obce Zsitvaapáti; Karol Pintér, opát-farár zlatomoravský; Ján Novotný, dekan-farár obce Barstaszár; Ladislav Borbás, dekan-farár obce Barslédec; Jozef Klacsánszky, dekan-farár obce Kistapolcsány; farári: Béla Hruska, Fenyökosztolány; Alexander Oberth, Nagyülés; Franc Rehanek, Mellek; Ján Škoda, Nemcsény; dr. Koloman Haiczl, Garamszentbenedek; Štefan Pivarsci, katechéta; kapláni: Gašpar Kornél, Pavel Gyetven, Michal Valach, Ján Hanzlik; farár dr. Franc Horváth, Velséc; farár Valér Bachratý, Néved; pravotári: dr. Julius Lányi a Žigmund Weisz; Pavel Belicza ml., stoličný podnotár; Ludvik Szabó, stoličný podnotár; Georg Lüleý, prísediaci sirotskej stolice; Alexander Ujváry, financdirektor; Gejza Benkovics, finančný radca; Jozef Csók, finančný tajomník; Jozef Tichý, finančný tajomník; Ladislav Horváth, Alexander Sárközi, dr. Arnold Cseh, Imrich Óváry a Ernest Belházy, professori hlavného

gymnásia; Ján Bossányi a Viktor Fuszek, okresní notári; Béla Vajda a Ján Mittelman, správcovia banky, a tisíce ľudovej strane oddaného pospolitého ľudu kresťanského.

Účtovnému shromaždeniu predsedal Alexander Karácsonyi, zápalisté slová, ktorými zahájil shromaždenie, obecenstvo prijalo s veľkým oduševnením. Zatým predniesol jeho účtovnú reč krajinský vyslanec okresu Ján Bartos.

Začiatkom reči poukázal na parlamentársky život pred vojnou a počas vojny, zatým prešiel na príčiny padnutia Tiszovej vlády a predniesol program novvej vlády, po čom vysvetlil potrebnosť rozšírenia volebného práva. Poukázal na veľké úlohy, aké v politickom a hospodárskom ohľade majú byť prevedené. Medzi tieto patria: do života uvedenie autonómie katolíkov, reforma majetkovej politiky bez vplyvu peňažných ústavov a bankov, slušné a dostatočné podporovanie a zaopatrenie válečných vdov, sirôt a zmrzačených, invalidných hrdinov, sriadenie platu úradníckeho stavu a prevedenie tomuto stavu súrne potrebnej služobnej pragmatiky. Účtovnú reč zaključil pri hlučných, dlhotrvajúcich ováciach obecnstva.

Po utíšení ovácií ujal sa slova dr. Béla Landauer, najnovšie vyvolený krajinský vyslanec okresu nitražabokretského. Začiatkom reči predniesol, že sk. vn. t. radca, minister okolo osobnosti kráľa, jeho Excellencia gróf Aladár Zichy, predseda kresťanskej ľudovej strany, úradnými povinnosťami hatený zúčastniť sa tohoto shromaždenia, poveril ho tým, aby pri sdelení jeho srdečného pozdravenia shromaždeniu predniesol jeho osvedčenie, ktoré znie nasledovne:

«Kresťanská ľudová strana úplnú príčinu má k tomu, aby z celej sily podporovala Wekerleho vládu, bo Wekerle utvorenie jeho kabinetu prevzal na základe toho programu, ktorého prevedením, ostatných členov tohoto kabinetu, svojim časom poveril jeho veličenstvo. Mimoriadne veľké hodnoty znamená Alexandra Wekerleho hospodárska odborná znalosť, ktorej veľkú osožnosť spatríme zvlášte v nasledujúcej dobe. Ku prevedeniu autonómie katolíkov Alexander Wekerle zaviazal sa tak, ako jeho predchodcovia, máme teda úplnú dôveru, že ju aj uskutoční. Presvedčený som, že volebnú reformu, zodpo-

vedne zmenenej dobe v záujme demokratického vývinu, podarí sa previesť na základe historickej minulosti Uhorska, bez jej urazenia a v tom smysle, že pri tom netreba sa nám obávať oprávnených aspirácií Sedmohradska. Dľa zkušenosti svetovej vojny, naši spoluobčania inej materinskej reči na najviacej miestach s oduševnením plnili ich povinnosti ku vlasti. Daktorých previnenie sa síce nemôže byť príčinou ku tomu, aby preto zastienené bolo skvelé hrdinstvo ostatných. Kresťanská ľudová strana obrnená púšťa sa na cestu, aby pomáhala pripraviť blaženejšiu budúcnosť. Ani najmenšieho nezapierajúc z jej minulosti, s dôverou hľadí v ústrety politickým tvorbám budúcnosti a v tomto o podporu prosí vyprobovaných, dávnych milých prívržencov, ako aj všetkých tých, ktorí posiaľ len pre nedorozumenia boli od nás vzdialení.»

Dr. Béla Landauer prednášku osvedčenia jeho Excellencie grófa Aladára Zichyho zaključil tým, že pozdravuje okres zlatomoravský a na ďalšie účinkovanie všetkých hojných požehnaní prosí od Všemohúceho.

Po hlučných ováciach, akými obecenstvo odpovedalo na prednášku dr. Landauera, krajinský vyslanec Koloman *Brestyenzsky* v mohutnej reči vysvetľoval doterajšie zápasy kresťanskej ľudovej strany a jej program. Ostro šľahal sedemročné garazdovanie pracovnej strany a dopodrobna vyvinul budúce sociálne úlohy novej vlády. Voličia veľmi sa oduševňovali pod touto rečou a ich súhlasu dali výrazu hlučnými ováciami.

Karol Huszár bol nasledovný rečník, ktorého obecenstvo prijalo s oduševneným éljenovaním. Vysvetľoval politické rozpoloženie a dokázal potrebnosť smeru demokratického v živote politickom.

— Jestli vo vojne — povedal — na ľudu zakladá sa moc štátu a kráľa, teda blahobyť ľudu i na čas pokoja treba zabezpečiť. Pán nech sa stane pánom láskou ľudu. Majetok, veda sú taká moc, ktorú treba postaviť v službu pospolitého ľudu. V Uhorsku právo jestvovania má len jedna politika a to je statočná politika ľudu.

Na konci jeho reči zaoberal sa s otázkou pokoja:

— Už bolo dosť tej vojny — povedal — my vydržíme v boji. Slubujeme ale slávnostne, že ktorí tieto krvavé, veľké zápasy prežijeme, nedopustíme, aby ľud oklamáný bol o zadovážené v nich obrovské jeho zásluby. Postaráme sa o to, aby podobné svetové nesťastie viacej nestihlo pokolenie ľudské. (Oduševnený potlesk a hlučné éljen.)

Pavel Vojtek, vrábelský hospodár, zo srdca plynúcimi slovami pozdravil kresťanskú ľudovú stranu a vyslanca okresu, ktorého v mene voličov ubezpečil o ďalšej dôvere, láske a oddanosti.

Dr. Koloman *Haiczl*, farár obce Garamszentbenedek, vysvetľoval smerodajné zásady demokracie a za všestranného hlučného súhlasu navrhol, aby zo shromaždenia telegrafične pozdravení boli: dr. Alexander *Wekerle*, ministerpredseda, gróf Aladár *Zichy*, vodca kresťanskej ľudovej strany, a gróf Albert *Apponyi*, vodca strany neodvislej, (Éljenovanie.)

Alexander *Karácsonyi* konštatoval, že spomenutý návrh prijatý je všeobecným hlučným oduševnením a s tým zakľúčil mimoriadne dobre vydarené shromaždenie kresť. ľudovej strany.

O nitražambokrétskej voľbe.

V predošlom čísle sme sdělili, že pri voľbe 29. augusta prevedenej za ablegáta jednohlasne vyvolený bol dr. Béla *Landauer*, kandidát kresťanskej ľudovej strany.

Ku volebnému aktu dostavili sa početní voličia i z najďalších krajov volebného okresu. Jozef *Perényi*, volebný predseda, presne o 8. hodine otvoril voľbu, čakal do pol deviatej a pretože dotedy nikto neoznámil druhého kandidáta, pri všestrannom oduševnení vyhlásil, že za ablegáta žambokrétskeho okresu jednohlasne vyvolený je dr. Béla *Landauer*. Deputácia šla zatým po vyvoleného ablegáta, ktorému volebný predseda *Perényi* odovzdal mandát v sprievode zápalistej reči, v ktorej menom celého obecnstva vyslovil žiadosť, aby na tom pracoval, že by nariadenie volebným zákonom 1913, o zrušení volebného okresu žambokrétskeho vynesené, nebolo prevedené,

Dr. Béla *Landauer*, nový vyslanec krajinský, na to odpovedal, že odovzdaný mu mandát považuje nielen za oprávnenie ku zaujatiu miesta v krajinskom zákonodarstve, lež za rozkaz, aby ta šiel plniť povinnosti, ktoré mu naložili jeho voličia. Tieto povinnosti zatvárajú v sebe vyplnenie dvojakej úlohy. Za prvé, aby napnutím celej svojej sily prekazil navrátenie sa predošlej doby; za druhé, aby nič nezanedbal a všetko

vynaložil na to, čo slúži k podporovaniu oprávnených záujmov jeho voličov a nevoličov. V znaku zrýchlenia svetového pokoja, zabezpečenia poriadneho vyžitia v budúcnosti, zavedenia očisťujúcej demokracie púšťa sa na cestu, na ktorú jeho voličia odovzdali mu mandát.

Na poludnie vodcovia okresu a voličia sišli sa ku skrovnému, opravde válečnému obedu. Z tejto príležitosti krajinského vyslanca zriedkave peknými slovami pozdravil Alojs *Fiebig*, farár obce Nyitraszerdahely. Za ním ujal sa slova Georg *Szmrecsányi*, fõispán prešporskej stolice a slobodného kráľovského mesta Prešporoka, bývalý vyslanec okresu nitražambokrétskeho. Zkúsenosti minulosti — povedal — k tomu nás povzbudzujú, aby sme jej navrátenie prekazili trestaním vinníkov, nie ale aby sme doterajšie protivy ešte viacej zostrili pomstychtivým prenasledovaním. Veď i tak toľko ťažkých starostí valí sa na nás prítomne a očakáva nás v budúcnosti, že ich jedine pevným spoludržaním odolať môžeme.

Udalosti svetovej vojny.

Talianске bojište. Uhorské a rakúske čaty v predošlom týždni na južnej časti planiny Karstu Talianov vyhnaly z ich najprednejších zákop, Monte San Gabriele úplne držia v ich moci a od 19. aug. do 6. septembra zajaly početných dôstojníkov a 18 500 obecných talianskych vojakov.

Z rumunského bojišta. Dľa zprávy novín «Neue Züricher Zeitung» rumunské voje minulého týždňa utrpely tak hrozné krvavé ztraty, že dľa výpovedí ranených a zajatcov, jednotlivé pluky doprosta sú decimované.

Východné bojište. Hrdinské nemecké čaty po zaujatí Rigy pokračujú v prenasledovaní v najväčšom neporiadku utekajúceho ruského vojska. Celé delostrelecké vystrojenie XII. ruskej armády s nepočesnými zajatcami padlo do rúk nemeckých čiat. Spojenci Rusov boja sa, že jestli nemecké čaty pokračujú v offensíve, krátkym časom zaujmú aj Petrohrad. Nemecký cisár koncom minulého týždňa bol v Rige a ku hrdinským jeho čatám držal reč, v ktorej povedal, že Nemecko odhodlané je do konca vytrvať a brániť svoju kožu, že ale vojna už dlho trvať nebude.

Západné bojište Nemcov proti Francúzom a Angličanom. Dľa anglického úradného výkazu Angličania v bojoch vo Flandrii utratili: v mesiaci *auguste* b. r. 5244 dôstojníkov, 52.401 vojakov; v mesiaci *júli* 2500 dôstojníkov, 69.000 vojakov; v mesiaci *júni* 3600 dôstojníkov, 85.000 vojakov; v *máji* 5991 dôstojníkov, 107.000 vojakov; v *apríli* 4386 dôstojníkov a 31.619 vojakov. Angličania teda len cez päť mesiacov utratili súhrnom: 21.716 dôstojníkov a 345.023 obecných vojakov. Podobne veľké ztraty utrpeli aj Francúzi a nedosiahli žiadnych úspechov.

Bombardovanie Póly.

Úradná zpráva veliteľstva válečného loďstva vydaná 5. septembra:

V noci s 3. na 4. septembra z nepriateľských lietadiel väčšieho počtu na Pólu hodili asi 100 bomb, ktoré v meste zapríčinili trochu súkromnej škody. Mimo mesta chytil sa menší sklad slamy. Vojenské zariadenia utrpeli len nepatrnú škodu. Ľudský život nepadol v obeť.

Bombardovanie Benátok.

Na bombardovanie Póly a Triestu uhorskí a rakúski letúni a námorní vzducholodci odpovedali tým, že s 5. na 6. septembra početné bomby hodili na vojenské stavania a ustanovizne v Benátkach a zapríčinili veľké škody.

Zprísnený boj podmorskými loďami.

Berlínska Wolffova kancel. oznamuje: Podmorské lode ústredných mocností na Stredozemnom mori opäť zadarmo pracovali a potopili 16 parných lodí so súhrnným obsahom takmer 65.000 tún. Päť cenných lodí za sedem dní potopila jedna rakúsko-uhorská podmorská loď, ktorej veliteľom je poručík radovej lode rytier Trapp.

Nemecké námornícke lietadlá dňa 3. septembra zadarmo napadly bombami Sulinu pri ústi Dunaja. Na území prístavu spozorovali sme dva veľké požiare.

Revolúcia v Rusku.

Veľkokniežatá vo väzení.

Diktátor Ruska Kerenski vydal prísny rozkaz, aby veľkokniežatá *Michala Alexandroviča* a *Pavla Alexandroviča* hodili do väzenia. Na rozkaz Kerenského zatkli mnoho popredných ľudí v Petrohrade, Moskve, Južnom Rusku, v Tobolsku a v iných mestách Sibirie udajne pre sprisabanie proti revolucionárskej vláde. Kerenski je rodom žid, ktorý len pozdejšie, aby nebol prenasledovaný, prešiel na pravoslávie, včul ale, keď ku vláde prišiel, zúri jeho kmenu prirodzenou vzteklosťou.

Kornilov o zimnej vojne.

Berlin, 6. septembra. Dľa petrohradských správ generalisimus Kornilov oznámil zastupiteľom ruskej tlače, že válečné operácie na juhu trvajú ďalej a závažie bojov bolo preložené na rumunský front. V najbližšom čase možno očakávať boje väčších rozmerov. Je veľmi pravdepodobné, že aj na ostatných frontoch začnú sa väčšie válečné operácie. Aj toho sa obáva, že Nemci na suchu a na vode začnú na severnom bojišti kombinovaný útok. Vôbec zimná vojna je nevyhnutná.

Koho obviňujú pre padnutie Rigy?

Zürich, 6. septembra. «Corriere della Sera» oznamuje z Petrohradu, že udalosti pri Rige málo premenia na válečnom položení Ruska, ale v Petrohrade predsa vyvolaly veľkú rozhorčenosť, lebo udalosti prajú agitácii rady robotníkov a vojakov proti vojne. Hlavného veliteľa Rigy obviňujú, že napriek rozkazu posície pri Rige príliš včasne vyprázdnil.

Zprávy domáce.

V záujme pokoja.

Katolícke organizácie hlavného mesta v nedeľu, 23. septembra popoludní o 6. hodine vo veľkej sieni Národného Muzea vydržiaujú shromaždenie, ktorému predsedat bude jeho Eminencia kardinál, knieža-primas Uhorska dr. Ján *Cernoch*. Cieľom shromaždenia je podporovanie akcie svätého otca Pápeža o zavedenie svetového pokoja.

Georg Szmrecsányi — komisár vlády.

Georg Szmrecsány, fíšpán prešporskej stolice a kráľovského slobodného mesta Prešporka, na územia prešporskej stolice, kráľ. slobodného mesta Prešporka, ďalej v nitrianskej stolici na územia okresov: skalického, senického, myjavského, novomestského nad Váhom a konečne mesta so sriadeným magistrátom Skalice, *vládou vymenovaný je za komisára verejného stravovania a verejného poriadku.*

Vládny komisár na valnom shromaždení mesta Prešporka takto rozvinul svoju úlohu: Blízkosť Prešporka k Viedni obťažuje riešiť úlohu verejného stravovania. Teraz, keď musíme počítať s možnosťami ťažkého roku, musíme pozorovať, aby sa tých málo potravín, ktoré máme, nestaly korisťou nedovoleného obchodu.

Zprávy zahraničné.

Zažakovanie francúzskej vlády.

Francúzsky ministerpredseda Ribot s celou jeho vládou 7. septembra zažakoval. Poincaré, predseda republiky, prijal zažakovanie, Ribota ale spolu poveril, aby si utvoril novú vládu.

Nezaručené chýry.

Obecenstvo už od troch rokov s napnutou zvedavosťou sleduje svetové udalosti. Každý chýr o jakéjkoľvek zmene budí zvláštnu pozornosť a často zavrhuje podnet ku rôznym kombináciám, ku rozličnému vysvetľovaniu a mudrovaniu. A ľudia zväčša ani neskúmajú, či je chýr ozaj pravdivý. Rozčuleniu, ktoré zavládlo na všetky strany, možno pripísať, že toľko nezaručených chýrov koluje. Z jakého prameňa pochádzajú, odkiaľ doleteli, o tom nikto nevie dať vývodu. Jedon počuje volačo od druhého, chýr sa šíri, a vždy mu viacerí veria. Bárs chýr vlastne nemá žiadneho vecného základu, niet v ňom ani za mak pravdy.

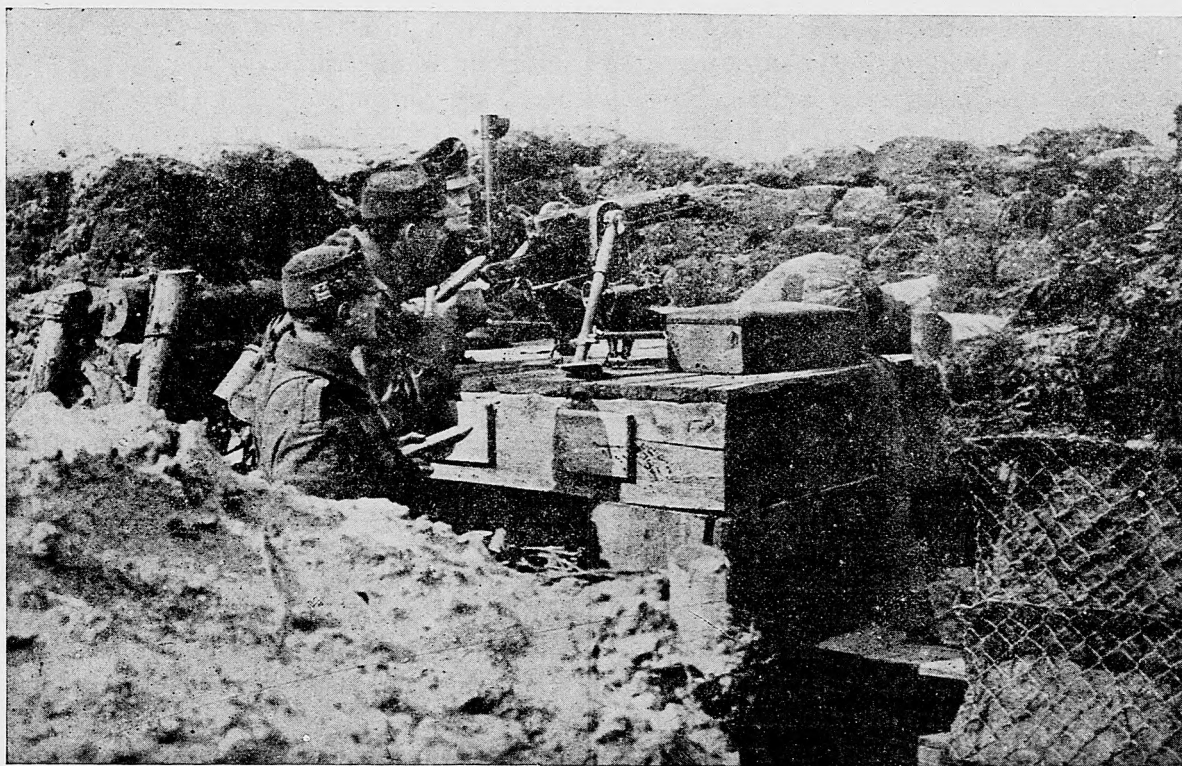
Tak sa minule rozniesol po vidieku chýr o páde prístavného mesta Triestu. Kdežto v ten istý deň oznámila úradná zpráva, že naši hrdinovia pevne držia posície, že udatne odraňujú ukrutné útoky nepriateľa. To každý vedel, že taliansky hlavný vodca Cadorna chce silou-mocou vydobíť mesto Triest, pre ohromné ztráty na bojišti rozhorčenú taliansku mienku už od týždňov tísia tým, že mesto Triest čoskoro padne, takto to pred-

povedaly za vojnu oduševňujúce sa talianske časopisy. Nezarúčený, ba čoskoro podvrátený chýr o zaujatí Triestu takto stal sa uveriteľným. Pravda hlavný vodca Cadorna rád by sa honosil týmto víťazstvom po toľkých nezdaroch, ktoré pod jeho vodcovstvom stojace talianske vojsko od počiatku svetovej vojny stihly; ale toto jeho podujatie sa nedarí. V divom hneve talianske lietadlá napádajú bombami mesto Triest s povetria, lebo sa talianske vojsko a talianske loďstvo nevie ku mestu priblížiť.

Podobný nezaručený chýr rozniesol sa o utvorení česko-slovenskej brigády v Amerike a o utvorení česko-slovenskej čaty v Anglicku; toto vojsko má údajne proti nám bojovať v rade našich nepriateľov. Žeby v Anglicku

kraji lepšie, blaženejšie žiť mohli, ako by bolo možno uveriť, že títo naši rodáci pripoja sa ku našim nepriateľom, aby im pomohli pustošiť vidieky, ktoré sú našim vystahovalcom práve tak milé a drahé, ako sú nám, ktorí sme doma zostali? Či by sa títo vystahovalci odhodlali postaviť sa čo nepriatelia proti svojim bratom, pokrevným, priateľom, ktorí v rade nášho vojska bojujú proti nepriateľovi? Takúto bezcitnosť, takúto nevďačnosť nikto nepredpokladá o Slovákov, keď ho aj len trochu pozná.

Kto uverí teda bájky o jakejsi česko-slovenskej americkej brigáde? Pravda len pohľadom na Slovákov, o Čechoch nehovoríme, do tých nás nič není. Naši nepriatelia viackrát probovali poklútiť Slovákov v ich

Na fronte Isonza v strelnej zákope.

žil aj len trochu pozoruhodný počet Slovákov, to rozhodne neveríme. Naši nádečníci tam neidú, naši priemyselníci tak dobre, ba ani náš drotár až tam nezablúdi. Teda akí by to mohli byť Slováci, ktorí sa údajne proti ústredným veľmociam organizujú? Túto bájkú nikto neuverí. A neuveriteľný je aj chýr o utvorení česko-slovenskej brigády v Amerike.

Špeciálne redakcia tohto časopisu dostala hneď na začiatku vojny z Ameriky listy, v ktorých naši krajanovia s lútosťou spomínajú, že nemôžu brať účasť na obrane svojej starej vlasti, ktorú ani v ďalekej cudzine neprestali vrele milovať, po ktorej túžia, ako za starým svojím domovom a kam úfajú časom späť sa navrátiť. Tieto city žiadna agitácia nebola vstave vyhasiť v srdci slovenských vystahovalcov. Nuž ako možno uveriť, že by títo vystahovalci, ktorí len z hmotných záujmov putovali za širé more, ktorí si len istý majetok chcú v cudzine nadobudnúť, aby potom v svojom rodnom

vlasteneckom presvedčení. Nepodarilo sa. Kovali rôzne plány a na tieto stavali. Sklamali sa. Naši slovenskí hrdinovia dokázali sa vernými a oduševnenými bojovníkmi za kráľa a vlasť, vydobili si v krvavých bojoch dobré meno. Slovenskí vystahovalci tiež nezapredajú svojich bratov. Jestli sa teda otázna brigáda utvorí, nuž utvorí sa bez Slovákov.

Zaujatie Rigy.

O zaujatí Rigy, ktoré nemecké čaty 3. septembra previedli úžasne hrdinským spôsobom, Wolffova kancelária z Berlína 5. septembra oznamuje nasledovne:

Rusi už od dlhšieho času čakali proti Rige nameraný útok Nemcov. Ale sa cítili v úplnej bezpečnosti, bo mesto na západnej strane chránené je rozsiahlymi močiarňami a riekou Dvínou. Mimo toho na tomto fronte koncentrovali veľké ruské sily. Len pri predmostí na

západnom brehu Dviny a vo vedľajších posiciach stálo asi 15 divízií pechoty a jedna divízia jazdy. Ešte v pozdných večerných hodinách 31. augusta v Rige bol pokoj. V divadlách ako obyčajne vydržovali predstavenia. Medzi obecenstvom boli početní dôstojníci, medzi nimi pravdepodobne aj hlavný veliteľ.

Dňa 1. septembra ráno prudká palba delostrelectva a vrhačov mín ruské posície urobila zrelými k útoku. Pod ochranou palby nemecká pechota medzi Borkivicom a Dünhofom prešla za riekou. Mosty začali stavať ešte v nepriateľskej palbe. Za krátky čas nad tristo metrov širokou Dvinou boli postavené tri mosty, po ktorých silné čaty prešli na severný breh rieky až po malý Jaegel a tam zastaly. Rusi z Rigy naskutku začali útočiť. Zúfalé útoky nešetrne do boja hádzaných plukov nasledovali jeden za druhým. Rusom napriek veľkým krvavým ztratám nepodarilo sa späť zahnať nemecké čaty, ktoré sa húževnate pridŕžovali zaujatého územia. Nemci počas ďalšieho napredovania už 2. septembra prišli ku veľkému Jaegelu a 3. septembra z Rigy do Wendenu vedúcu veľkú hradskú vzali pod účinnú palbu. Ruské zástupy s veľkou rýchlosťou hrnuly sa ku severovýchodu, kým ich smrťou opovrhujúce zadné voje medzi jazerami a močiarňami vyvinuly zúfalý odpor. Osud Rigy bol však zpečatený. Dňa 3. septembra predpoludním o 11. hodine Nemci od juhovýchodu a od východu vnikli do mesta.

Ponad Dvinu vedúci železničný most Rusi vyhodili do povetria a všetky mosty spálili, nádražia a fabriky na oboch brehoch Dviny síce horely, ale Rusi následkom rýchleho a rozhodného napredovania Nemcov už nestihli mesto dľa plánu ozbíjať a spustošiť. Korist, ktorá sa Nemcom dostala do rúk, na tento čas ešte nebolo možno číselne ustáliť. V útoku aj jazdu zodpovedne upotrebili. Nemecké čaty ešte všade napredujú. Od mora nemecké námorníctvo účinnive sa zamiešalo do boja. Na západnom brehu Dviny Nemci už 3. septembra prišli ku Dünamünde, západnú časť ktorého obsadili. Všetky pokusy Rusov protiútokmi prevážil bojovnú chuť a silu nemeckých čiat sa zmarily. Plán nemeckého útoku bol prevedený v úplnej miere.

Z trenčianskej stolice.

Stolica trenč. minule vydržovala mimoriadne valné shromaždenie, na ktorom predsedajúci fõišpán Ladislav Mednyánszky zmienil sa o odstúpení grófa Mórica Esterházyho a o vymenovaní dr. Alexandra Wekerleho za ministrapredseda, ďalej o zmenách, ktoré nastaly vo vláde. Na návrh fõišpána valné shromaždenie telegrafické pozdravilo trenčiansky 15. honvédskejší pluk, ktorý sa vyznačil na rumunskom bojišti. Fõišpán podžupanovi Štef. Rudnaymu a hlav. slúžnemu Ladislavovi Liha odovzdal najvyššie kráľovské vyznačenia, načo prehovoril snemový vyslanec Heinrich Béla. Vyslovil náhľad, že Tiszova vláda práve tak demokraticky smýšľala, ako terajšia vláda a že medzi dvoma vládami rozdiel je len ohla-

dom rozšírenia volebného práva. Rajecký dekan-farár Karol Baross odpovedajúc na reč vyslanca Heinricha Bélu, ohradzoval sa proti predpokladaniu, že by medzi terajšou a Tiszovou vládou nebolo rozdielu. Tiszova vláda bola by mala dost času uskutočniť svoje demokratické zásady, pretože ich ale neuskutočnila, nasledovne takýchto zásad ani nemala. Aj fõišpán Mednyánszky prehovoril a vyhlásil, že cieľom vlády je spojiť celú uhorskú spoločnosť a uskutočniť demokratické volebné právo.

CHYRNIK.

Jeho veličenstvo na rumunskom fronte v útorok, 4. septembra strávil na fronte armád generálplukovníka arcikniežata Jozefa. Jeho veličenstvo ráno o 7. hodine prišiel do Kézdivásárhelyu, kde ho privítali arciknieža Jozef, generálplukovník Rohr a generálplukovník Gerock. Odtiaľto na automobile zaviezol sa ku Ojtozskému priesmyku. Na ceste obyvateľstvo obcí vívalo ho všade s triumfalnými bránami a so srdečným oslavovaním. Cesta ho ďalej viedla medzi vozami trénu a radami usilovne pracujúcich robotníckych oddelení. Na okoli Sósmezõva jeho veličenstvo veliteľa 82. spol. pešieho pluku osobne ozdobil rytierskym krížom rádu Leopolda. Kráľ potom prekročil hranicu krajiny a mal príležitosť počuť hluk delostreleckého boja, zúriaceho medzi Casinou a potokom Trotusul. Jeho veličenstvo odtiaľ tiež cez Ojtozský priesmyk vrátil sa nazpät ku Csikszerede, kam prišiel večer a kde ho veľmi slávnostne privítali. Odtiaľto jeho veličenstvo späť odcestoval do Viedne, kam prišiel v stredu, 5. septembra večer o pol desiatej hodine. Vo Viedni jeho veličenstvo ešte na vlaku uhorského ministra vnútra Gabriela Ugrona a za ním rakúskeho ministrapredseda dr. Seidlera prijal na osobitnom výsluchu.

Veľkodušná dobročinnosť jeho Eminencie kardinála knieža-primasa. Pensijnému fondu duchovných ostrihomského arcibiskupstva jeho Eminencia kardinál, knieža-primas Uhorska dr. Ján Csernoch najnovšie zas daroval 100.000 korún, keď len pred krátkym časom tenistý fond veľkodušne bol obohatil 180.000 korunami.

Z arcibiskupstva ostrihomského. Od úradu rektorstva trnavského konviktu oslobodili doterajšieho rektora Bélu Toldyho a na jeho miesto za rektora vymenovali gymnasiálneho direktora Emila Hudymu. — Gejza Csapos, administrátor v Nagylég, stal sa farárom v Alsószelezsény. — Novovysvätený Fr. Jankovics za kaplána poslaný je do Štiavnice (hont. st.). Bajňanský kaplán Albert Turcsányi stal sa katechétom v Budapešti.

Letné počítanie času už prestane. Dľa zprávy najnovšieho čísla úradného časopisu uh. štátnych železníc letné počítanie času prestane 17. septembra ráno o 3. hodine. Vtedy na všetkých čiarach na každej stanici hodiny späť potisknú na 2. hodinu. Vozný poriadok vlakov sa nezmení. Takto teda 17. sept. nad ránom v Uhorsku zas vstúpi do života riadne počítanie času.

Rožňavský biskup Ludvik Balázs pre pohorelco v Gyöngyösi obetoval 200 korún.

Pre pohorelco v Gyöngyösi spišsko-podhradská schránka Svätého Antona obetovala 100 a letanovská schránka Sv. Antona 70 korún.

Hospodársky spolok spišskej stolice 15. augusta pod predsedníctvom baróna Artura Wielanda vydržoval valné zasadnutie v Poprade. Budúcoročný rozpočet vykazuje príjmov 2500 a výdavkov 3006 korún. Prijali návrh, aby sa popri štátnych, stoličných a obecných cestách sadili ovocné stromčeky. Spišskí gazdovia dostali 48.210 hektolitrov špiritusu, za každý liter vzalo sa o 24 halierov viac nad ustálenú cenu; takým spôsobom sossbieralo sa 11.570 korún, z toho odhlasovali 1000 korún pre válečno-napomáhajúci krajinový výbor gazdov a ostatný obnos pripoja k majetku spišského stoličného gazdovského spolku.

Föiispánska návšteva v Kláštore pod Zniovom (Znióváralsa, turč. st.). Z Kláštora p. Zniovom oznamujú: Nový nadžupan turč. stolice dr. Móric Tomesányi 16. augusta v sprievode kráľ. škôldozorca dr. Franca Radványiho navštívil tunajší chlapčenský vychovávaci ústav katolíckeho patronážskeho spolku. Obzrel si celý ústav, všetky miestnosti, celé zariadenie, pozrel si chovancov pri práci, zaujímal sa o spôsob vychovávania a vyslovil svoje najväčšie uznanie nad všetkým, čo videl. Z tej príležitosti nadžupanovi preukázala svoju úctu i politická obec pod vedením dekana-farára K. Vojtusáka a okresného notára Pavla Pokorného. Deputáciu prijal nadžupan veľmi milostivo. Tá návšteva föiispána naplnila predstavenstvo patronážskeho ústavu s najväčšou radosťou a to tým viac, bo na území stolice bola to prvá návšteva nadžupana takeho smeru.

Najnovšie zosnulí kňazi spišského biskupstva. Relovský farár Viktor Wagner po pobožnom prijatí sv. sviatostí zomierajúcich 12. augusta na úsvite zomrel v Relove (Spišská Magura) v 66. roku svojho života a v 39. roku svojho kňazstva. Pochovaný bol 14. augusta. Pohrabné obrady konal hanušovský dekan-farár Peter Krávecz s kňazskou assistenciou. Pohrabnú kázeň mal matašovský farár Michal Majercsák. Úkony organistu veľmi krásne a dojímavé odbavil richvaldský učiteľ Jozef Oravec. Na poslednú cestu odprevadilo ho 18 kňazov. Nebohý narodil sa v Podolinci. Kaplánom bol v Lipt. Sv. Alžkete, vo Veľkej Vsi, v Tvrdošine a za 6 rokov v Zubrohlave. Na Relove účinkoval 32 rokov. — Krempašský farár Viktor Grieger, po pobožnom prijatí sv. sviatostí zomierajúcich, 9. augusta zomrel v Krempacech v Magure v 32. roku svojho života a v 9. roku svojho kňazstva. Pochovali ho v jeho rodisku v Spišskom Podhradí. Nebohý kaplánom bol v Námestove, v Markušovciach, v Levoči a v Žegre bol dočasným administrátorom.

V máji narodilo sa v Uhorsku 28.542 živých detí a zomrelo 34.763 osôb; obyvateľstva ubudlo teda o 6221 hláv. Počet zomrelých nemluvniatok činil 5461. V nákazlivých nemociah zomrelo 6890 osôb.

Nemecké vyznačenie košických honvédov. Fírer Georg Nyeste, kaprál Ondrej Szábó, honvédi Joz. Péter a Ondrej Butykó, z 9. honv. peš. pluku, vyznačení boli nemeckou válečnou medaillou.

Po jednoročnom ruskom válečnom zajatí ušiel a v tieto dni došiel do svojej rodnej obce, do spišských Hoseliec, Michal Kitz, vojak 67. pešieho pluku.

Bulharské vyznačenie spišského notára. Kubaský okr. notár Ján Gótsch dostal bulharský občiansky záslužný kríž.

Nový föiispán Šáriša. Za nadžupana šárišskej stolice vymenovaný je Béla Kcoós, hlavný slúžny v Her nádzsadány.

Taliansky kňaz v rangu kapitána. Talianske vojenské veliteľstvo talianskeho duchovného Titusa Nerihó, ktorý za 18 mesiacov zbrannú vojenskú službu konal na fronte, vymenovalo za kaptána. Predtým bol poručikom.

Nemecká tlač. V Nemecku je prítomne 2938 novín. Pred vojnou bolo 3500. Denne raz vychodí 1561, denne dva razy 109, denne tri razy 8 novín a denne štyri razy jedny noviny. Najmenší počet výtiskov je 150, najväčší 270.000. Devätnásť novín vychodí vo výtiskoch stotisíc. Katolícka politická strana: centrum má štyristo novín.

Ohne. Vo Veľkých Topolčanoch (nitr. stol.) zúril veľký oheň. Zhorelo 28 domov. Škoda prevyšuje jedon million korún. Podžupan poslal ako prvú pomoc pol vagóna múky. — V Kézmarku 13. aug. v noci zhorely dve stodoly. — Z Ungváru oznamujú: V obci Gajdoš v posledné dni pustošil veľký oheň, ktorý povstal v škole a veľký vietor preniesol uhliky aj na susedné domy, ktoré hneď začaly horeť. Zhorelo 26 domov s pobočnými staviskami. Škoda je veľmi veľká, bo najviacerí mali už i zbožie doma a tak i to zhorelo. — V Ružomberku zhorelo šesť domov. Škoda činí vyše 30.000 korún, z čoho sa len malá čiastka navráti cestou poistenia. — V lese mesta Dobšiny pustošil veľký oheň.

S tisícokorunovou banknôtou urobila oheň. Jozefová Fabián z obce Püspökmárok predala na jarmoku koňa za 1600 korún. Tisícokorunovú banknôtou — aby jej ju neukradli — vložila do pece jednej izby. Prišlo mlátenie a treba bolo variť robotníkom. Zapomnela na to, že tisícokorunnik vložila do pece a jedného večera, ponevác bola tma a len papier videla v peci, položila naň drevo a s tým urobila oheň. Neskoršie prišlo jej na myseľ, že ten kus papiera, ktorým urobila oheň, bol cenou koňa. V zúfánlivosti sossbierala drahý popol a zanesla do berného úradu (šteieramtu), že jej to asnád zamenia. Samo sebou sa rozumie, že jej prosbe nevyhoveli.

Listy z bojišta.

Haftanský gazda Jozef Gurovič, cugsfírer 67. pešieho pluku, v svojej 21. aug. dátovanej karotke píše svojmu duchovnému do spišského Richvaldu: Ja som — chvála

milému Pánu Bohu — do dneska zdravý. Novinky som dostal, bars šumne im ďakujem. A píšem im, čo je u nás nového: 8. augusta večer zajala naša šturmkompánia Moskalov: 15 ťažko, 36 ľahko ranených a 180 zdravých i 5 officírov a ukoristila 5 mašingverov. A našich nespadlo len dvoch a desiati boli ľahko ranení. Aj z druhých regimentov tiež zajali naši Rusov. Každý druhý tretí deň tuná dážď padá. Odporúčam sa Božskému Srdcu Ježišovému i pod ochranu Panny Marie.

Spišsko-richvaldský gazda Ján Kocur, vojak III/3. Etappenbataillonu, 20. aug. z Rumunska píše svojmu duchovnému: Krestana som dostal. Pán Boh im zaplať. Pätnásteho augusta som bol na svätej spovedi i pri svätom prijímaní. To som sa veľmi poradoval, že som svoju dušu očistil a Pána Ježiša prijal. Sedemnásteho augusta sme boli vyrukovaní vonku a tam bola svätá omša i kázeň nemecká a maďarská. Srdce Ježišovo, smiluj sa nad nami! Panno Maria, oroduj za nás!

Pozdravujem moju dobrú ženu i mojich dobrých rodičov i tie moje dietky milé.

Na žalúdok chorým

nevyhnutne potrebným liekom je

Jágerská voda,

ktorú od 150 rokov dorábajú **jágerskí milosrdní bratia**. K dostaniu je v každej lekárni, cieľu najprimeranejšie je ale objednať si ju v

Lekárni milosrdných bratov

v **Jágrí (Eger)**.

Malá fľaška 80 halierov. Stredná fľaška 2 koruny 20 halierov. Veľká fľaška 4 koruny 40 halierov. Menej ako v hodnote 3 koruny neposielame po pošte.

Varujme sa napodobení.

Ja Anna Csillag

s mojimi 185 cm. obrovskej dĺžky **LOREY VLASMI**, ktoré som dosiahla 14 mesačným upotrebovaním vlastného vynálezu masť. Toto je jediný osvedčený prostriedok proti prchnutiu ku podporovaniu rastenia a posilneniu pody vlasov. — Pri mužských v krátkom čase pôsobí rastenie hustej brady, vlasom a brade dodá prirodzeného lesku a ľahkej ohýbnosti a do najvyššieho veku chráni pred časným ošedivením

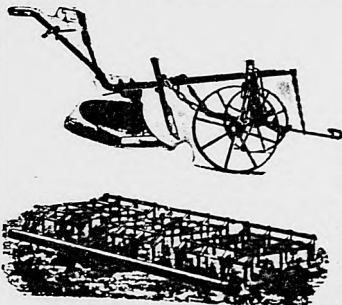
Cena teglika: 6, 10 a 15 kor.

Poštové zásielky vyhavujú sa každodenne, pri voprednom zaslaní obnosu alebo s poštovou dobierekou, do všetkých krajov sveta bezprostredne z dielne, kam všetky objednávania upraviť treba.

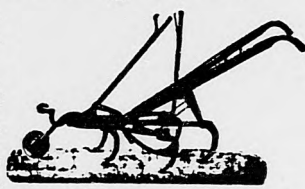
ANNA CSILLAG, Viedeň,
Kohlmarkt 20.

Najlacnejší a najlepší prameň Jozef Marosi a Syn Esztergom 15.

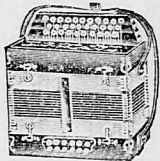

strojov a železného tovaru veľký obchodný dom. Zo skladu zasiela zvlášťnej jakosti ocelový pluh za 135.—, dvojitý pluh za 265. K, Juno americkú koňskú motyku za 150.— K (prevádza 5 ľudí robotu) Železnú bránu za 80.— K; zvláštnu bránu s uhlami želom okuvanými za 100 K. Veľký obrázkový cenník na žiadosť posielame zdarma.

Zdarma

na žiadosť každý dostane môj veľký obrázkový cenník, zlatého,

strieborného tovaru a hudbných nástrojov. Husle po K 14.—, 20.—, 25.—, a v. Dobré harmoniky K 16.—, 26.—, 35.—, 50. 2-radové viedeňské harmoniky K 70.—, 80.—, 100.—, 120.—. 3-radové K 180, 200.—, 240.—, 280.—. Zámerna povolená alebo návrat peňazí. Zásielky s poštovou dobierekou alebo pri voprednom doposlaní obnosu.

Vývozný dom

Hanns Konrad
c. a k. dvorný zásielca
Brüx 1545 číslo (Čechy).

8 halierov

(za 1. poštovou dopisničkou) stojí vás môj hlavný cenník, ktorý na žiadosť pošle vám

Prvá dielňa na hodiny
Hanns Konrad

cis. a kr. dvorného zásielca Brüx číslo 1544.

☐ (Čechy) ☐

Nickel alebo ocelové anker hodinky K 16, 18, 20. Válečné rádium anker hodinky K 18, 22, 26 Bielokovové (Glorie striebro) s dvojitou pokryvkou anker remontoir hodinky K 30. Massivné strieborné anker remontoir hodinky K 40, 50, 60. Budičky a stenové hodiny vo veľkom výbere. 3 rokov záruka. Zásielanie s poštovou dobierekou. Zámerna povolená alebo návrat peňazí.

Nehrdzateľný ocelový kotál

Cena 3.65 kor. po kgr.

K objednaníu: u **Pavel Sohr** obvodu ocelového tovaru **Somogyszil.**

Zásielky s poštovou dobierekou, pri objednaní od každého kusa treba poslať 5 korún závdavku. Cieľunajprimeranejšie je objednávky prevádzať na poštovej poukázke. Objednávateľ presne a zreteľne vypísať má meno, udat bydllo, o poštu a železničnú stanicu.

Z vnútra a zvonku cinkovaný

takej trvácnosti, ako kotál modený, ba má väčšie prednosti, ako tento, bo čo do stálosti a pevného vyhotovenia vydrží každú konkurenciu.

Priemer v centim.	Prázd.obsah v. litroch	Váha v. kilogr.
40	30	6
44	35	7
48	40	8
52	50	9
56	60	11
62	70	13
68	80	14